

Per saldo

MARC SCHWEPPE

Marc Schweppe is hoofdredacteur van Accountant en Accountant.nl.

Winter is coming

Met het aflopen van de coronapandemie leek de zon weer te kunnen schijnen dit voorjaar. Maar een oorlog aan de rand van Europa en groeiende zorgen over klimaat, stikstof, energie, migratiestromen, woningtekorten en ongekend hoge inflatie schoven in 2022 forse wolken voor die zon.

Zorgen die in ons land goed voelbaar zijn. “*The Netherlands may be the first country to hit the limits of growth*”, kopte de Financial Times eind oktober. Met 507 inwoners per vierkante kilometer, vijf keer zoveel als gemiddeld in de EU, is het gebrek aan ruimte extra voelbaar in dit kikkerlandje. Dat blijkt maar weer rondom het stikstof-infarct. Je zou bijna vergeten hoe de Nederlandse driekleur hoort te wapperen. “Ons land is vol”, zei koningin Juliana al in 1979, toen de veertien miljoenste landgenoot werd geboren. Inmiddels tikken we de achttien miljoen mensen aan. Even goed is in vrijwel alle sectoren sprake van een tekort aan passend personeel en wordt er gepleit voor langere werkweken. Met gemiddeld ruim dertig uur is de Nederlandse werkweek internationaal gezien het kortste. Maar tegelijk heeft één op de zeven werknemers last van burn-outklachten. Dat zijn 1,3

miljoen mensen bij wie het over de schoenen loopt. Het aantal verzuimdagen door werkstress is toegenomen naar ruim elf miljoen in 2021. En toen moesten al die crises nog komen.

Nederland zit aan de grenzen van economische groei, aldus de FT. En in een stagnerende economie groeit de ontevredenheid. Telegraaf-columniste Nausicaa Marbe verwoordde het collectieve ongenoegen zoals altijd onomwonden: “Er lijden asielzoekers met door schurft aangeveten ledematen in dit land, omdat ze buiten op repen plastic moeten bivakkeren. Er wonen steeds meer mensen in hun auto’s, ook gezinnen, omdat er geen huizen zijn, omdat ze de huur niet meer kunnen betalen. Er komen generaties van school die zo slecht kunnen lezen en schrijven dat ze mislukken op de arbeidsmarkt. Er vallen leerlingen flauw in de klas omdat er thuis geen geld voor eten is. De voedselbanken worden bestormd door de in armoede geraakte werkende middenklasse. Het goede regeert niet in dit land.” In Nederland moet je vrezen voor overheidsingrijpen, zo stelde zij.

Dat is wellicht te negatief geformuleerd, maar zeker is dat het vertrouwen in instituties en politiek tot een dieptepunt is gedaald. Het redelijke

midden wordt ingeruild voor polarisatie en stellingname op de linker- en rechterflanken. Sociale media spelen daarin een moeilijke rol. Lontjes worden korter, de intolerantie groeit.

Ook het accountantsberoep heeft last van dat gebrek aan vertrouwen, al is de weg naar boven weer gevonden. Maar rondom duurzaamheidsinformatie wacht een nieuwe uitdaging en moeten accountants helpen waken voor ronkend proza, bedoeld om *greenwashing* te verhullen. De mislukte klimaatop in Egypte bewijst dat de belangen rondom de klimaatverandering nog sterk uiteenlopen. De tijd dringt, ieder jaar langer wachten met concrete maatregelen is er één te veel. Maar in tijden van crisis is het meer en meer ieder voor zich en maken leiders zich minder druk over de wereld als geheel, lijkt het. Dat is een zorgwekkend idee, op een kleine blauwe planeet met inmiddels acht miljard inwoners.

Een recessie is aanstaande en dan moet de winter nog beginnen. Hopelijk duurt die minder lang dan in *Game of Thrones*. ←